

การคุมกำเนิดฉุกเฉิน

ผศ.พญ.อภิรัตน์ จิรัฏฐิติกาลโชติ

การคุมกำเนิดฉุกเฉินคืออะไร

การคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ในกรณีมีเพศสัมพันธ์ขณะที่ไม่ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดอื่น เช่น ไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัย หรือกรณีเกิดความผิดพลาดในการใช้วิธีการคุมกำเนิดอื่น เช่น ลืมกินยาเม็ดคุมกำเนิด ฉีดยาคุมกำเนิดไม่ตรงนัด นับระยะปลอดภัยผิดพลาด หรือมีถุงยางแตกรั่วขณะมีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ การคุมกำเนิดฉุกเฉินยังมีบทบาทป้องกันการตั้งครรภ์ในสตรีที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา

การคุมกำเนิดฉุกเฉินมีวิธีใดบ้างและมีวิธีการใช้อย่างไร

สำหรับในประเทศไทยมีการคุมกำเนิดฉุกเฉินให้เลือกใช้ได้ 3 วิธี ดังนี้

1. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด หาซื้อได้ที่ร้านขายยาทั่วไป แนะนำให้รับประทาน 2 เม็ดทันทีหลังมีเพศสัมพันธ์ หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกิน 5 วันหลังมีเพศสัมพันธ์
2. ยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมนรวม วิธีนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยม เนื่องจากมักมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนหลังรับประทานยา แนะนำให้รับประทานยาทันทีหลังมีเพศสัมพันธ์ หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกิน 5 วันหลังมีเพศสัมพันธ์ จำนวนเม็ดยาที่ใช้ขึ้นอยู่กับปริมาณฮอร์โมนเอสโตรเจน โดยต้องรับประทานให้ได้ ฮอร์โมนเอสโตรเจน 100 ไมโครกรัม จากนั้นอีก 12 ชั่วโมง รับประทานอีก 100 ไมโครกรัม และควรรับประทานยาแก้คลื่นไส้ อาเจียนก่อนรับประทานฮอร์โมนประมาณ 1 ชั่วโมง
3. ห่วงอนามัยชนิดทองแดง มีประสิทธิภาพป้องกันการตั้งครรภ์ได้สูงกว่าสองวิธีข้างต้น สามารถใส่ได้ช้าที่สุดถึง 7 วันหลังมีเพศสัมพันธ์ แต่มีข้อเสียคือไม่สามารถใช้ได้ด้วยตนเอง มีความจำเป็นต้องมารับบริการในสถานพยาบาล และเหมาะสำหรับใช้เป็นการคุมกำเนิดระยะยาวต่อไป

มีความจำเป็นต้องตรวจการตั้งครรภ์ก่อนใช้วิธีการคุมกำเนิดฉุกเฉินหรือไม่

สำหรับยารับประทานไม่มีความจำเป็นต้องตรวจการตั้งครรภ์ สามารถรับประทานยาได้ทันที

การคุมกำเนิดฉุกเฉินป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้หรือไม่

การคุมกำเนิดฉุกเฉินไม่สามารถป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ หากต้องการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ควรใช้ถุงยางอนามัย

มีโอกาสดังครรภ์หลังใช้การคุมกำเนิดฉุกเฉินหรือไม่

ประสิทธิภาพป้องกันการตั้งครรภ์ของการคุมกำเนิดฉุกเฉินขึ้นอยู่กับระยะเวลาตั้งแต่มีเพศสัมพันธ์จนถึงเริ่มใช้การคุมกำเนิดฉุกเฉิน การบริหารยาก่อนหรือหลังไข่ตก และดัชนีมวลกายของสตรี การคุมกำเนิดฉุกเฉินจะมีประสิทธิภาพดีเมื่อใช้ทันทีหลังมีเพศสัมพันธ์ ใช้ก่อนไข่ตก และสตรีมีดัชนีมวลกายน้อยกว่า 25 กิโลกรัม/ตารางเมตร

สตรีที่ใช้การคุมกำเนิดฉุกเฉินมีโอกาสดังครรภ์หลังใช้ประมาณร้อยละ 2-3 ซึ่งสูงกว่าอัตราการตั้งครรภ์ในสตรีที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่รับประทานสม่ำเสมอ ดังนั้นการใช้การคุมกำเนิดฉุกเฉินควรใช้กรณีฉุกเฉินเท่านั้น และหากประจำเดือนเลื่อนออกไปมากกว่า 1 สัปดาห์ ประจำเดือนไม่มาหลังใช้การคุมกำเนิดฉุกเฉิน 3-4 สัปดาห์ มีอาการปวดท้อง หรือเลือดออกกะปริดกะปรอยทางช่องคลอด ควรตรวจปัสสาวะเพื่อประเมินการตั้งครรภ์